

Edito

Het maatschappelijk debat in **beweging**

Dirk Holemans

Na twee jaar paarsgroen beleid maken vele commentatoren een tussentijdse balans op. Wat opvalt is een zekere waardering voor de open debat cultuur. Zoals een krantencommentator onlangs schreef : sinds kort wordt er op de terrasjes terug over politiek gepraat. De interne meningsverschillen binnen de regering die nu openlijk op tafel komen, zetten mensen aan tot eigen meningsvorming. En thema's zijn er genoeg !

Zo doet bij het schrijven van dit edito Bush zijn 'blijde' intrede in België. Er wacht hem een warm ontvangst : vele burgers op de straat alsook de regering wijzen op het belang van het Kyoto-protocol, maken duidelijk dat Bush niet thuis speelt in Europa. Een van de belangrijkste instrumenten in het halen van de doelstellingen van het Kyoto-protocol is de invoering van een CO2-energiesubsidie. Deze subsidie is steeds verdedigd vanuit de theorie van het dubbeldividend: het heffen van een energiebelasting betekent meer milieuvriendelijk gedrag en extra tewerkstelling door het kunnen verlagen van de arbeidskosten. Deze laatste aanname vergt echter de nodige nuancering. In zijn artikel wijst Van Evercooren terecht op het feit dat loonlastverlaging en –matiging niet automatisch leiden tot creatie van werkgelegenheid. Zeker wat betreft laaggeschoolden blijkt de verdringing door hooggeschoolden een meer belangrijke factor. Dit maakt het debat over het dubbeldividend van een energiebelasting complexer. Wat echter geen argument vormt om de CO2-energiesubsidie achterwege te laten. Wel moet men meer dan ooit oog hebben voor de sociale effecten van een energieheffing.

Een ander thema waar paarsgroen mee uitpakt is het thema van politieke vernieuwing. Zaal F kreeg een verlengstuk met een commissie politieke vernieuwing die zich buigt over bekende voorstellen zoals de rechtstreekse verkiezing van burgemeesters. In een inspirerend artikel toont Lucas Vandenbussche dat deze voorstellen misschien niet diegene zijn die tegemoet komen aan de verwachtingen van de hedendaagse burger. Het huidige systeem van representatieve democratie zet de geëngageerde burger in de kou. Er is nood aan systemen waarbij gemandateerden *samen* met burgers aan beleid kunnen doen. Het gaat hier om een proces dat bestaat uit cultuureigen procedures waarin de burger en de gemandateerde nauw blijven samen werken tot de wet geformuleerd wordt, uitgevoerd en geëvalueerd. Onmogelijk ? Het Braziliaans experiment van het 'legislative theatre' van Augusto Boal dat de auteur bespreekt, toont het tegendeel.

Nadenken over de sterktes maar ook de zwaktes van ons democratisch systeem is dus geen luxe. Ook het artikel van Jenny Walry levert hier een belangrijke bijdrage. Ze bespreekt op didactische wijze enkele basiskennmerken van onze democratie. Zo is een neutrale democratische staat geen synoniem voor een waardenvrije staat. Integendeel, zonder een aantal basiswaarden is er gewoonweg geen sprake van democratie. Een democratie is evenmin een consensusgebeuren : meningsverschillen zijn er niet alleen onmogelijk uit te bannen maar dit zou evenzeer onmogelijk zijn. Deze openheid voor verschillende meningen betekent echter niet zich overgeven aan een grenzenloos relativisme. Integendeel, Walry argumenteert dat, wil men de democratie veilig stellen, er grenzen moeten gesteld worden aan zowel pluralisme als aan verdraagzaamheid.

Politiek en democratie zijn ook steeds ingebed in een verleden. De recente zaak-Sauwens heeft pijnlijk aangeduid dat dit verleden soms dichterbij is dan we soms denken. De historicus Gie van den Berghe benadrukt in een interview het onderscheid tussen een wetenschappelijke benadering van het verleden en de collectieve herinnering. Waarbij het de taak is van de historicus is om dat collectieve beeld te corrigeren in volle onafhankelijkheid. Verder pleit Van den Berghe om het negationisme met argumenten te

bestrijden, wat inhoudt dat hij de wet op het negationisme zowel onuitvoerbaar als principieel verkeerd beschouwd.

Democratie in België betekent ook een federale structuur. Dit vergt soms complexe afspraken, zeker voor wat betreft Brussel. Ook in het huidige Lambermont-akkoord vereiste Brussel specifieke afspraken die recht doen aan de meerlagigheid van onze hoofdstad. In haar bijdrage beaamt Adelheid Byttebier wat Geert Van Istendael reeds in 1992 schreef in 'Arm Brussel': het feit dat Franstaligen en Nederlandstaligen gedwongen worden in raden en regeringen samen te werken, leidt tot wederzijds begrip. Want ze moeten zich daar buigen over problemen waar ze allen mee te maken hebben in het dagelijkse leven van de stad. Byttebier voegt hier terecht aan toe dat er nu werk moet worden gemaakt van de participatie van alle Brusselaars, om zo de ware diversiteit van Brussel eer aan te doen.

Zoals bij aanvang gesteld leven er meer dan voldoende discussiethema's binnen het paarsgroene beleid. Een heikel punt hierbij vormt de rol van het middenveld. Een debat dat onlosmakelijk verbonden is met de vraag hoe organisaties uit dit middenveld hun werking aanpassen aan tendensen zoals individualisering en globalisering. Op 21 april jl. organiseerde Agalev hierover een studiedag. In dit nummer vindt u een weergave van het debat tussen drie 'middenveldspelers' en een politicoloog. De 'spelers' benadrukten onder meer dat een sterke organisatievorm belangrijk is maar het gevaar van institutionalisering reëel blijft. Institutionalisering leidt immers tot verstarring zodat onvoldoende kan worden ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen.

Het thema dat Walry aansnijdt in haar artikel –het belang van tegenspraak- vinden we ook terug in de tekst van Ludo Abicht. Deze laatste benadrukt het belang van interculturaliteit : enkel de confrontatie met anderen doet je beseffen hoezeer je eigen 'vrije' denken bepaald wordt door de eigen afkomst en omgeving. Enkel oog hebben voor het vreemde laat toe de waarde van het eigen denken in te schatten. Dit thema wordt op andere wijze hernomen door Luc Van Krunkelsven. Hij brengt een debat naar boven dat het hedendaags pragmatisch denken enigszins heeft weggedrukt. Het milieuprobleem is niet louter een probleem van de afvalberg of pesticiden, ... maar ook een cultureel-spiritueel gegeven. Van Krunkelsven herinnert ons aan het sterk mens-gerichte van onze joods-christelijke wortels en ziet eerder heil in het te rade gaan bij andere tradities en spirituele stromingen die onze planeet rijk is. Een niet onbelangrijke boodschap in een tijdperk waar de neoliberale *pensée unique* domineert. Meer dan ooit is er nood aan aandacht voor interculturaliteit en voor het vreemde in onszelf.